

ИЗВЕСТИЯ

НА МУЗЕИТЕ
ОТ ЮГОИЗТОЧНА
БЪЛГАРИЯ

XXIII

BULLETIN DES MUSEES
DE LA BULGARIE
DU SUD-EST

**ИЗВЕСТИЯ
НА МУЗЕИТЕ
ОТ ЮГОИЗТОЧНА
БЪЛГАРИЯ
XXIII, 2007**

**BULLETIN DES MUSEES
DE LA BULGARIE
DU SUD-EST**

Сливен, 2007

ПРАИСТОРИЧЕСКИ МАТЕРИАЛИ ОТ с. ЖЕЛЯЗОВО, ОБЩИНА КАМЕНО

Мирослав Класнаков

PREHISTORIC MATERIALS FROM THE VILLAGE OF ZHELYAZOVO, THE MUNICIPALITY OF KAMENO

Miroslav Klasnakov

На 16.07.2006 год. Регионален Бургаски музей (РБМ), съвместно с Фондация "Русокастрон" и Община Камено, отбелязаха 675-та годишнина от победата на цар Иван Александър над Андроник III Палеолог в битката при Русокастро - 18.07.1331 год. Във връзка с това честване на РБМ бе направено дарение от Незим Мехмед - жител на с. Желязово. То включва праисторически материали, открити при земеделска работа.

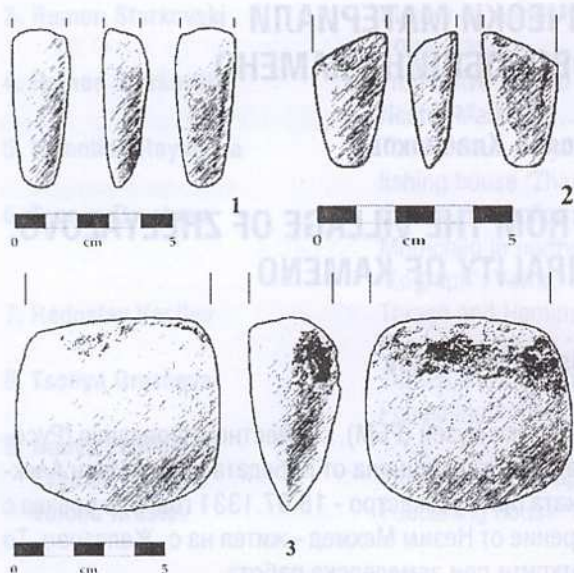
На два пъти през 2006 г. имах възможността да посетя с. Желязово, а за кратко и мястото, откъдето произхождат находките. Селото е разположено югозападно от общинския център на левия бряг на Русокастренска река, която се влива в Мандренското езеро. Обектът се намира от източната му страна, а в непосредствена близост от север до него е бившият стопански двор на ТКЗС. Част от западната периферия попада в двора на Незим Мехмед. От изток е ограничен от реката, която протича на 60 м от него, а от запад от малка вада, образувана от "Станкиното кладенче"¹. Обектът представлява ниска и силно разлата могила, с елипсовидна форма и диаметър изток-запад 140 м и север-юг 160 м. От запад височината ѝ не надвишава 2 м, а от изток (гледана от брега на реката) - около 4 м. В най-високата част има стар изкоп с почти кръгла форма и размери - диам. приблизително 5,0 м, дълб. приблизително 0,5-0,6 м. През средата, в посока север-юг, минава черен път. Сред местните жители могилата е позната с името "Борунката".

Постъпилите в музея материали са:

1. Длето от камък - фрагмент. Запазена е част с работно острие, изработено от зелена скала. Повърхността е прецизно полирана. Острието е с минимално нарушение и силно износено от едната страна. Овално напречно сечение. Запазени размери: дълж. 4,6 см, шир. 1,7 см, деб. 1,3 см, шир. острие 1,0 см. (обр. 1 1).

2. Длето от камък - фрагмент. Запазена е част с работно острие, изработено от зелена скала. Повърхността е била прецизно полирана, но сега е с вторични нарушения. Работното острие е силно износено от едната страна. Овално напречно сечение. Запазени размери: дълж. 3,1 см, шир. 1,8 см, деб. 1,1 см, шир. острие 0,9 см. (обр. 1 2).

3. Брадва от камък - фрагмент. Запазена е част с работно острие, изработена от

Обр. 1. Фрагменти от каменни сечива (1-3).

сивозелена скала. Повърхността е прецизно полирана. Острието е с минимални нарушения. Елипсоидно напречно сечение. Запазени размери: дълж. 5,2 см, шир. 6,5 см, деб. 2,5 см, шир. острие 6,2 см. (обр. 1 3).

4. Фрагмент от керамичен съд. Запазена е част от стена. Изработен от глина със ситни минерални примеси. Сив лом, външната повърхност е излъскана, а вътрешната - прецизно загладена и двете са покрити с пласт от по-фина глина с кафяв цвят. Върху външната повърхност е запазен част от мотива на украсата. Изпълнен е с елипсоидно/триъгълни плитци набождания, разположени в единични и двойни ко-

си редове, допиращи се в единия край. Те образуват остри, успоредни помежду си ъгли. Запазени размери: вис. 8,5 см, шир. 10,0 см, деб. стена 0,7 см. (обр. 2 1).

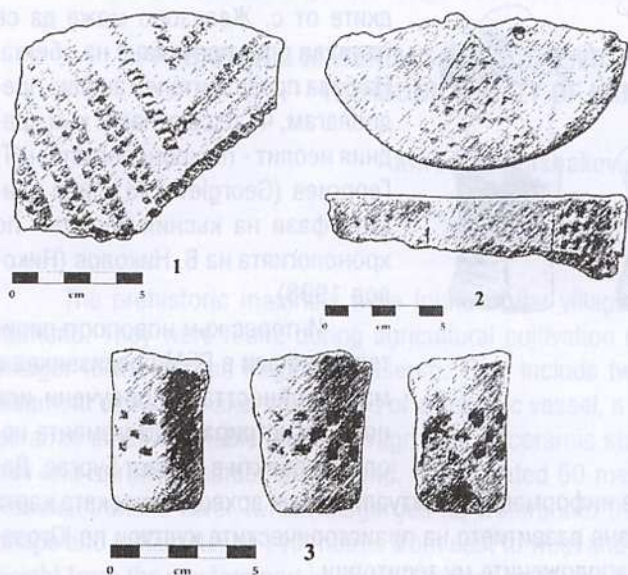
5. Фрагмент от керамичен капак. Запазена част от горната хоризонтална повърхност и стената. Цилиндрична форма. Сивочерен лом с фини минерални примеси. В глинено то тесто се виждат и фини частици от черен пясък (вероятно хематитов). Външната повърхност е излъскана, покрита с пласт от по-фина глина със сивобежов цвят, вътрешната - прецизно загладена с черен цвят. Върху горната повърхност личат два отвора. От украсата е запазен радиално разположен триъгълник, с насочен към центъра връх. Той е ограничен с плитка връзана линия и изпълнен с триъгълни набождания. Украсата на стената е от вертикални полета, ограничени от плитки връзани линии и изпълнени с триъгълни набождания. Запазени са части от две полета, разположени вляво и вдясно на триъгълника от горната повърхност. Запазени размери: вис. 3,0 см шир. 6,3 см, дълж. 12,2 см, диам. 13,5 см, деб. горна повърхност 1,1 см, деб. стена 0,7 см, диам. отвори 0,5 см. (обр. 2 2).

6. Краче от керамична култова масичка. В левия долен край повърхността е нарушена. Сивочерен лом с фини минерални примеси. Има и частици от фин хематитов пясък. Повърхността е покрита с фино пречистена глина с бежовокафяв цвят. Двете външни страни са прецизно загладени, вътрешната е по-груба. Горната повърхност (при пречупването) е с триъгълна форма, долната - с кръгла. По двете външни страни минава хоризонтален пояс от шахматно разположени набождания. На повърхността те имат квадрат-

на форма, а в дълбочина са заоблени. Запазени размери: вис. 5,0 см, горна повърхност 4,0 x 3,1 см, диам. долу 2,9 см. (обр. 2 3).

7. Фрагмент от керамична статуетка. Запазена глава и тяло, липсва долната част. Сив лом с фини минерални примеси и малко хематитов пясък. Повърхността е прецизно загладена, има бежовокафяв цвят със сиви отенъци. Главата и шията са слети, високи с цилиндрична форма и равна горна повърхност. Носът представлява вертикална издутина (сега частично изтрит). Очите са предадени с плитки почти хоризонтални врязвания. Тялото е плоско с елипсоидно сечение. Гърдите са симетрични, предадени с големи релефни пъпки. На гърба също има две по-малки и леко асиметрични релефни пъпки. Запазени размери: вис. 5,5 см, шир. 3,7 см, деб. 2,2 см, диам. на главата 1,3 x 1,1 см, долна повърхност (при пречупването) 2,4 x 1,6 см. (обр. 3 1).

8. Фрагмент от керамична статуетка. Липсва главата и част от лявата гърд. Изработена от глина със ситни минерални примеси и кафяв цвят. До кръста тялото е плоско с елипсоидно сечение и големи (за височината на фигурката) изпъкнали напред гърди. Под кръста с врязани линии е изобразен половият триъгълник. Гърбът е плосък, седалищните части са издадени назад. Краката са слети, като са разграничени чрез две вертикални линии - отпред и отзад. Основата е кръгла, конкавна, с грубо загладена повърхност. Запазени размери: вис. 6,1 см, шир. 2,7

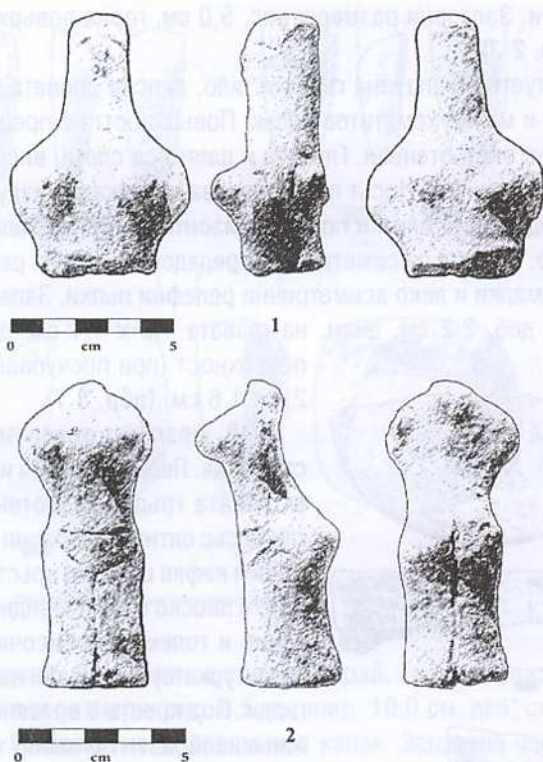
Обр. 2. Фрагменти от керамични изделия: 1 - от съд; 2 - от капак; 3 - от култова масичка.

см, деб. 2,6 см +, диам. на основата 2,0 см. (обр. 3 2).

За датиране на находките основно внимание обръщам на крачето от култова масичка и преди всичко на иконографията на керамичната пластика.

Крачето е украсено с набоден шахматен орнамент. Тази техника и мотив на украса върху култовите масички са характерни предимно за неолита (Вандова 1995; Николов 2007). Иконографията и изработката на керамичните статуетки и най-вече оформянето на горната половина на тялото и главата също са характерни за неолита (Тодорова, Вайсов 1993).

Към датировка в рамките на неолита сочат и двата фрагмента (от съд и капак),

Обр. 3. Керамични статуетки (1-2).

рението от с. Желязово дава нова информация за актуализиране археологическата карта на Област Бургас, а и за изясняване развитието на праисторическите култури по Югозападното Черноморие и близко разположените му територии.

преди всичко третирането на повърхността, стила и употребената техниката при нанасянето на украсата. Примесите от хематитов пясък в керамичната продукция, намират известни сходства с глиненото тесто, от което са изработени част от керамичните изделия от неолитното селище "Крушака" до с. Вратица (Тодорова 2005).

Прецизна датировка на находките от с. Желязово може да се направи след проучване на обекта. На база предварителен анализ предполагам, че те се отнасят към средния неолит - по хронологията на Г. Георгиев (Georgiev 1961) или ранните фази на късния неолит - по хронологията на В. Николов (Николов 1998).

Интерес към новопостъпили материали в РБМ предизвиква и малобройността на проучени или поне регистрирани до момента неолитни обекти в Област Бургас.

¹ Към момента не мога да посоча траен ориентир за локализацията на обекта, който ясно се откроява на фона на околния равнинен терен.

ЛИТЕРАТУРА

Вандова 1995: В. Вандова. Типология на неолитните култови масички в Южна България. - Археология, 1995, 4, 1-7.

Николов 1998: В. Николов. Проучвания върху неолитната керамика в Тракия. Керамичните комплекси Караново II-III, III и III-IV в контекста на Северозападна Анатолия и Югоизточна Европа.

София, 1998.

Николов 2007: В. Николов. Неолитни култови масички. София, 2007.

Тодорова 2005: Н. Тодорова. Характеристика на къснонеолитния керамичен комплекс от обект "Неолитно селище - Крушака" в землището на с. Вратица, Бургаско. - В: XXIV среща на музеите от Югоизточна България. In memoriam Жана Чимбулева и Красимир Калчев. София, 2005, 1, 41-46.

Тодорова, Вайсов 1993: Х. Тодорова, И. Вайсов. Новокаменната епоха в България. София, 1993.

Georgiev 1961: G. Georgiev. Kulturgruppen der Jungstein- und der Kupferzeit in der Ebene von Thrazien (Sudbulgarien). - In: L'Europe a la fin de l'age de la Pierre. Praha, Ed. de l'ATS, 1961, 45-100.

PREHISTORIC MATERIALS FROM THE VILLAGE OF ZHELYAZOVO, THE MUNICIPALITY OF KAMENO

Miroslav Klasnakov

(Summary)

The prehistoric materials were found in the village of Zhelyazovo, the municipality of Kameno. They were found during agricultural cultivation of the soil and were endowed by a villager to the Burgas Regional Museum. They include two fragments of stone palstaves, a fragment of a stone axe, a fragment of a ceramic vessel, a fragment of a ceramic lid, a leg of a ceramic small cult table and two fragments of ceramic statuettes. The site of their origin is a low and sprawled settlement mound. It is situated 60 metres away from the left bank of the Rusokastrenska River, which disgorges its waters into the Mandrensko Lake. It has an oval shape and a diameter of 140 metres from east to west and 160 metres from north to south. Its height from the western part is about 2 metres and from the eastern part (faced from the river bank) - about 4 metres. It is known by the name "Borunkata" among the local inhabitants. After a preliminary analysis (mainly of the leg of the small cult table and the iconography of the ceramic statuettes) I assign the materials to the late neolith - according to V. Nikolov's chronology. The endowment from the village of Zhelyazovo provides information for the updating of the archeological map of the district of Burgas and the development of the prehistoric cultures along the Southwestern Black Sea and its adjoining territories.

ИК • Жажда • Сливен, 2007